

Filosofická fakulta UK
Oddělení vědy
Praha
Čj. 338/ODV/2010

Chochola Martin: Podívám se a vidím 2005. Základní subjektivní a objektivní faktory, ovlivňující vnímání sexuálně explicitních materiálů.

Disertační práce studijního oboru Klinická psychologie, 2010

OPONENTSKÝ POSUDEK

Téma práce je nepochybně stále aktuální. Postoje lidí k „sexuálně explicitním materiálům“ (SEM) podléhají permanentním kulturně podmíněným změnám. V posledních dekádách se také objevuje nové masmédiu, Internet, které měrou dříve zcela neobvyklou zpřístupnilo erotika všem, tedy i dětem a mladistvým.

Práce má 249 stran textu a je bohatě dokumentovaná jak obrázky, tak grafy a tabulkami.

Cíle výzkumu:

1. Které sociodemografické charakteristiky konzumenta ovlivňují jeho vnímání SEM
2. Jak jsou společností vnímány jednotlivé obsahy SEM?
3. Jak je vnímána „pornografie jako celek“?
4. Jak jsou vnímány jednotlivé způsoby prezentace SEM?

Data získával dotazníkem PSAV, který respondentům nabízel na Internetu. Dotazník PSAV není v práci jako celek uveden. Musíme proto při jeho hodnocení vycházet z popisu v textu. Z přílohy lze vstoupit jen do obrázků a dostupné jsou texty možných reakcí na předložené podněty.

Uvedenou metodikou získal autor dotazníky od 3000 respondentů (M 1544, 52% / Ž 1426, 48%). Ve věku 18 – 35 r. bylo více než 78% respondentů.

Výsledky jsou zajímavé, ale jistě ne vždy dobře hodnotitelné, zejména pro malé počty respondentů v některých podskupinách.

Z výsledků: ženy jsou ve vztahu k erotikům konzervativnější než muži. Mladí liberálnější než starší. Obyvatelé velkých obcí liberálnější než těch malých. Rozdíly mezi jednotlivými regiony ČR autor nikterak neinterpretuje (je vyšší konzervativismus dán převahou venkovského obyvatelstva, nebo velikostí sídel obecně, nebo politickým či náboženským složením?). Respondenti žijící v manželství byli konzervativnější než svobodní.

Frekventní konzumenti jsou liberálnější než ostatní. Kolik jich je mezi muži, kolik mezi ženami? Autor popisuje rozdělení respondentů do tří podskupin, ale jejich četnost není v textu práce k nalezení.

Liberální postoje mužů (i žen?) kteří se deklarují jako homo- či bisexuální, nepřekvapují. Postoje lesbiček by mne velmi zajímaly. Heterosexuální majorita vcelku pochopitelně hodnotí HS erotika konzervativněji než homosexuálně

orientovaní. Od nepaměti jsou postoje ke gayům restriktivnější než postoje k lesbičkám.

Postoje pro a proti pornografii: nápadné je v obou kategoriích postojů poměrně malé zastoupení vyhraněných postojů, a to těch pozitivních i negativních. Zde by bylo užitečné porovnat skupinu aktivních „konzumentů“ s těmi, kdo „nekonzumují“.

Postoje k jednotlivým tématům: respondenti jsou zejména negativně zaměřeni proti zoofilním, nekrofilním a pedofilním (efebo i hebefilním) podnětům.

Liberálnější postoje jsou k erotikům na Internetu, nejkonzervativnější postoje jsou vůči erotikům v časopisech a televizi.

Výsledky jsou pečlivě statisticky zpracovávány a doloženy přehlednými a srozumitelnými grafy.

Cíle práce byly v podstatné míře naplněny:

Autor shromáždil data, která umožňují hodnotit rozdíly v postojích k SEM, dané sociodemografickými charakteristikami.

Doložil i statisticky, které obsahy SEM jsou většinou respondentů považovány za rizikové, nebezpečné či nepřijatelné. V popředí těchto negativně vnímaných obsahů stojí sex s nedospělci a sex se zvířaty.

Na otázku „Jak je vnímána pornografie jako celek?“ není odpověď jednoznačná.

Respondenti jsou mnohem restriktivnější k SEM, prezentovaných v časopisech a televizi, než k těm, které jsou na Internetu a audiovizuálních nosičích. Je zřejmé, že Internet i audiovizuální nosiče jsou vnímány jako intimnější médium, než „veřejné“ časopisy a televize.

Připomínky:

V teoretické části postrádám alespoň zmínku o české tradici SEM, třeba Štýrského „Erotické revue“ a některých erotických časopisech z období mezi světovými válkami.

Zvolené „pornografické kategorie“ jakoby vylučovaly z hodnocených podnětů „soft erotika“, protože zahrnují témata spíše obscenní. Současná sexuologie klasifikuje SEM na „erotika“ a „pornografii“ (materiály vnímané jako obscenní, negativní). V některých částech textu mám pocit, jakoby se autor snažil pojem „pornografie“ zavést jako synonymum pro SEM, což zcela jistě není přesné. Jinde se tomuto pojetí blíží (viz jeho vlastní definice pornografie).

Na s. 86 ... se diskutuje „dětská pornografie“ a není zmíněna aktuální česká trestně právní úprava, obsažená v novém Trestním zákoníku.

V kapitole „sociologické pojetí pornografie“ se zcela nepřesně míchají sociální, politická a náboženská témata. Autorovo tvrzení, že „feminismus neusiluje o zákaz pornografie“ není přesné. Nepochybně existuje „antipornografický feminismus“. Ostatně také poměrně neradikální feministky bojují hodně třeba proti „zneužívání“ erotiky v reklamě.

s. 109 – 116 Právní pojetí pornografie. Popis české právní regulace pornografie není aktuální. Od počátku roku 2010 zde platí nový Trestní zákoník, který přinesl zejména trestnost držení „dětské pornografie“ a jiné změny.

Použitý instrument, dotazník PSAV není v práci jako celek uveden. Musíme proto při jeho hodnocení vycházet z popisu v textu. Z přílohy lze vstoupit jen do obrázků a dostupné jsou texty možných reakcí na předložené podněty.

s. 139 – 140 použité aktivity. Co to je „sex s mentálně postiženým partnerem“?

Misofilie je špatně, správně „Mysofilie“ Chyba je v textu opakovaně....

Zcela chybí neakceptovaná agrese – tedy znásilnění (HT i HS, dítěte...)

s. 145 zjišťovala se „aktivní konzumace sexuálně explicitních materiálů“ což ve výsledcích není blíže popsáno – bylo by velmi zajímavé !!!

s. 150 Výsledky a jejich interpretace

Úvodní konstatování výsledků patří do závěrů, ne na začátek !!!

Ve výsledcích mně hodně chybí data o konzumaci erotických materiálů respondenty. Jsou-li k dispozici, měl by je autor dodatečně publikovat!!!

s. 180 – 198 Pro a proti pomografii. Doprovod jednotlivých bodů erotickými obrázky působí spíše rušivě, než ilustračně...

s. 211 SM materiály nemusí být (a většinou ani nejsou) nějak explicitně agresivní. Mohou však zobrazovat týrání, mučení či znásilnění – a právě této kategorii by měla být věnována speciální pozornost.

s. 216 „...nelze sice využívat SEM k jejich (parafilií) diagnostice ....“ Tato věta není pravdivá, protože SEM jsou široce užívány ve vyšetřování sexuálních preferencí při psychofysiologických testech (PPG, VPG).

Konzumace SEM nedospělci – chybí odkaz na Chartu práv dítěte, kterou ČR ratifikovala a která mezinárodní veřejnost zavazuje chránit děti do 18 let také před expozicí pomografie.

V celém textu je velmi málo diskutována autoerotika, také sexuální sny a fantazie. Zejména autoerotika je zřejmě nejčastější motivační oblast pro konzumaci SEM.

s. 230 Autor zde uvádí, že některé jeho výsledky byly již vyžádány institucemi. Má představu, co ty instituce zajímá a jak by s jeho daty měly pracovat?

Závěr

Obsažná práce v podstatné míře splnila cíle, které si autor vytknul. Autor prokázal schopnost pracovat s velkými počty dat, třídit a hodnotit je. Jeho interpretace dosažených výsledků jsou racionální a srozumitelné. Slabší stránky práce jsou dány především velmi širokým záběrem, který si autor vytknul ve vztahu k neobyčejně zajímavé tématice. Jako podstatný nedostatek hodnotím opomenutí nového českého Trestního zákoníku. Domnívám se, že i z materiálu dosud získaného by bylo možné vytěžit zajímavá data. Na příklad analýzou rozdílných postojů „uživatelů“ a „neuživatelů“ SEM, postojů gay a lesbické minority.

Posudek

Uvedené nedostatky rozhodně nesnižují objem a kvalitu práce, kterou autor odvedl. Prokázal nepochybně vědecké kvality, které odpovídají udělení hodnosti doktora věd ve zvoleném oboru.

V Praze 3.1.2011

Doc.MUDr. Jaroslav Zvěřina, CSc.